

Slovenski dom

Ste. 287

v Ljubljani, sobota 18. decembra 1937

Leto II.

Angleška vlada si prizadeva, da bi pridobila Ameriko, Francijo in Holandijo Za skupni oborožen nastop na Daljnem vzhodu

London, 18. dec. o. Naglo prodiranje in osvajanje kitajskega ozemlja po Japoncih zadaje Anglezem velike skrbi. Ni samo na Kitajskem ogrožena od japonskih osvojevalnih stremeljenj, marveč tudi kolonije evropskih držav, katere bi po padcu kitajske obale mejile na japonsko posest. Anglija bo posvetila vso pažnjo Daljnemu vzhodu, kjer hoče na vsak način zavarovati svoje koristi, ki so zanjo življenjskega pomena. Anglija želi sodelovati z Združenimi državami. V kolikor je znano, bo padla odločitev o angleških bodočih korakih na Kitajskem prihodnje sredo.

Chamberlain in Eden sta mnenja, da bi morala Francija prevzeti varstvo na Sredozemskem morju, ker le tako bi Anglija mogla braniti svoje politične koristi na vzhodu. Angleška admiraliteta poroča, da bo odposlala križarko »Birmingham« v Sanghaj v zameno za križarko »Danae«, ki je pred kratkim prispela v Anglijo. Nikakor pa Anglija ne misli odpoklicati svojih bojnih ladij iz Sredozemskega morja, čeprav bi Francija prevzela varstvo nad

njim. Po vsej priliki bodo ojačenja v Sanghaj poslali iz Singapora. Velikega pomena so bili pred kratkim razgovori med Anglijo, Francijo in Nizozemsko, v katerih so iskali načina, kako bi skupno delovali proti vsakemu napadalcu v vzhodnih vodah, kjer imajo te države svoja posestva. Francija gradi in utrjuje Zadnjo Indijo. Nizozemska pa obupava nad svojimi kolonijami v otoški Vzhodni Indiji. Ravno zaradi tega bi bilo velike važnosti, da se te tri države zedinijo in sklenejo sporazum o skupnem nastopu, kar bi zmanjšalo njihove stroške za obrambo kolonij, istočasno pa bi Japoncem upadel pogum za nadaljnje prodiranje. Za sedaj ima Anglija na Kitajskem 3 desetonske križarke, 72 rušilev, 15 podmornic, 5 spremljevalnih ladij, 18 rečnih monitorjev in 1 letalonosac.

Skrbi držav, ki imajo svoja posestva na Daljnem vzhodu in v Tihem morju, kažejo, da se te države zavedajo nevarnosti, ki grozi od razširjenja japonske politične moči, ne samo njihovim kolonijam in gospodarskim koristim, marveč Evropi sploh. Osvajanje kitajskega ozemlja po Japonski ni

stvar, ki bo ostala omejena samo na Kitajsko in Japonsko, marveč pomeni začetek velikega spopada med izživlim belim in med vstajajočim rumenim plemenom.

Rim, 18. decembra. AA. Diplomatski urednik Stefanijski piše o položaju na Daljnem vzhodu in pravi:

1. angleški tisk zagovarja misel, da naj brodogoj Anglije, USA in Francije izvede pomorsko demonstracijo v kitajskih vodah, da bi se tako oplašila Japonska;

2. ameriško javno mnenje je proti vsakemu poseganju v spor in zahteva samo diplomatske korake;

3. poluradni francoski viri vedo povedati, da je francoska diplomacija proti poseganju v tako daljne zadeve, ker bi se tako samo poslabšal položaj Francije v Evropi;

4. japonsko vojno poveljstvo hoče preprečiti tiholapstvo orožja iz Hongkonga in Indokine in bo zato odredilo zavzeti Kijantung.

Vesti 18. decembra

Angleški kralj je sprejel včeraj londonskega avstrijskega poslanika in ga odlikoval z velikim križem reda kraljice Viktorije.

1500 baskovskih otrok je angleški odbor za pomoč španskim beguncem poslal včeraj v nacionalistično Španijo.

Milijardo mark novega notranjega posojila je sinoči razpisala nemška vlada. Posojilo potrebuje vlada za plačevanje velikih javnih del. Posojilo bodo obrestovali po 4,5%.

Spor med egipčevskim kraljem in vlado Naha-pa paša postaja vedno hujši. Časopisje dolži spletkarske kroge na dvoru, da so v zvezi z opozicijo ter hočejo sedanjo vlado vreči. Angleški zastopnik pri egipčevski vladi Lampson si zelo prizadeva, da bi se spor med kraljem in vlado poravnal.

Vse italijansko uradništvo pri Zvezi narodov bo na željo svoje vlade zapustilo službo. Ostalo bo samo nekaj Italijanov, ki so protifašistovski usmerjeni. To je tisto uradništvo, ki ni uslužbeno pri italijanskem zastopstvu, marveč v uradih ZN.

Italijanski denarni položaj je dober, kar utemeljujejo z dejstvom, da je Italija zvezala usodo lire z dolarjem.

12 novih velikih trgovskih parnikov, ki bodo veljali 21 milijonov dolarjev, bo dala v gradnjo ameriška vlada.

Nemški boksaar Maks Schmeling je pri zadnjem boju, v katerem je premagal ameriškega boksarja Thomasa, zaslužil 80.000 dolarjev.

Predsednik francoske republike je sprejel vojvodo Windsorskega in njegovo ženo ter ju pridržal na kosilu.

Zveza narodov je mrtva, vendar je treba upati, da bo mogoče namesto nje ustanoviti nekaj takega, kamor bodo lahko stopile tudi Italija, Nemčija in Združene države. Tako je dejal na Dunaju angleški delavski poslanec Lansbury.

Božično politično premirje od 20. decembra do 15. januarja je zapovedal nemški propagandni minister Göbbels v Nemčiji.

Za novi francoski proračun je v poslanski zbornici glasovalo 547 poslancev, proti njemu pa 25 poslancev.

Poljska država bo najela veliko posojilo pri švedski vžigalnicni družbi.

S smrtiljicimi bombami so napadli poljski študentje judovske trgovine v velikem industrijskem mestu Lodzu.

Brazilskega vrhovnega sodišče je zavrnilo prošnjo osrednje judovske organizacije za potrditev nakupa 20.000 hektarjev zemlje, na katero bi organizacija naselila evropske Jude.

Poljska ne bo izstopila iz Zveze narodov, pač pa si bo prizadevala za preosnovo Zveze narodov.

Zivljenjepis generala Göringa je te dni izdal njegov sodelavec v letalskem ministrstvu Grietzbach. V petih dneh so knjige prodali 6000 izvodov.

Plin se bo podražil v Angliji, ker so poskočile zaradi oboroževanja cene premoga in kovinam.

Italija je izstopila tudi iz mednarodne delovne organizacije in iz mednarodnega delovnega urada pri Zvezi narodov.

Francosko-madžarski trgovski sporazum so včeraj podpisali v Parizu. Sporazum ureja plačilni promet med obema državama.

280 ljudi je obotelo za legarjem v Londonu v zadnjih treh dneh. Od tega jih je 24 umrlo. Večina smrtnih žrtev je bilo med letalci na londonskem letališču.

Irška bo zapustila Zvezo narodov, tako pišejo angleški listi ob dejstvu, da je priznala italijansko oblast v Abesiniji, čeprav Anglija tega še ni storila.

Velike shode proti podražitvi življenjskih potrebščin bodo priredili danes angleški opozicijski liberalci. Po shodih bo velik sprevod po londonskih ulicah na glavna nogometna igrišča, kjer bodo od gledalcev pobirali podpise za protestno spomenico, naslovljeno na vlado. Računajo na milijon podpisov.

Osem letal je zgorelo na ameriškem letališču pri Filadelfiji. Razletel se je tank za bencin, narkar so se vnela letala, ki so čakala tam blizu, da jih napolnijo z bencinom.

Zdravstveno stanje princa Bernarda, moža holandske prestolonaslednice, je še zelo resno in se boje za njegovo življenje. Če bo šlo po sreči, bo zdravljenje trajalo najmanj še pol leta.

V Berlinu se danes začne razgovori za tiskovno premirje med Francijo in Nemčijo. Nemci zahtevajo, naj Francija prepove izhajanje nemškimi emigrantskim listom, nemška vlada pa ne bo več ovirala prodaje francoskih listov v Nemčiji in bo dovolila francoskim dopisnikom svobodno poročanje.

V Londonu so opustili sovjetsko turistovsko pisarno »Inturist« in sicer na prizadevanje angleške vlade, ker je bila ta pisarna središče boljše-viške propagande v Nankingu.

Zakon o razpustu političnih strank, ki ga pripravila češkoslovaška vlada, povzroča med opozicijskimi strankami veliko razburjenje, češ, da vlada greši proti osnovnim načelom demokracije.

Hitler je včeraj sprejel voditelja bivših francoskih bojevnikov, slepega poslanca Scapinija.

Vremensko poročilo

Rateče-Planica: — 2, oblačno, mirno, 105 cm snega, priči. Izgledi dobri.

Kranjska gora: — 2, oblačno, mirno, barometer se dviga, 90 cm pršiča.

Vršič: 150 cm pršiča.

Poročila od včeraj:

Dom na Komni: — 6, oblačno, 25 cm suhega snega na 200 cm podlage.

Hotel Zlatorog: 60 cm zmrznjenega snega.

Velika Planina: — 1, oblačno, 20 cm suhega snega na 100 cm podlage.

Dom na Krvaveu: — 2, oblačno, 20 cm suhega snega na 100 cm podlage.

Hitler napoveduje

avtomobile cenejše od koles

Berlin, 18. dec. AA. DNB: Vodja rajha in državni kanceler Hitler je imel snoči v gledališču govor na svečanosti, ki so jo priredili nameščenci in delavci gradnje novih avtomobilskih cest.

Hitler je poudaril, da se je narodnemu socializmu posrečilo zaposliti 7 milijonov brezposelnih. Nemčija hoče motorizacijo prometa spraviti na višek in zato ne gradi samo moderne avtomobilske ceste, ampak podpira tudi razvoj avtomobilske industrije. Avtomobil je bil pred leti luksuz, danes pa postaja že zelo potrebno splošno prometno sredstvo. Naš cilj je, da bi mogli izdelovati avtomobile, ki bi bili tako poceni ali pa še cenejši od koles in motorjev. Zato bomo začeli izdelovati cene avtomobile v serijah in prirejali številne razstave, da tako populariziramo to najcenejše sredstvo moderne prometa. Hočemo doseči to, da bi vsaj vsaki peti Nemec imel svoj avtomobil. Z malo dobre volje bomo lahko dosegli, da nam pri proizvodnji avtomobilov ničesar več ne bo treba dobavljati iz inozemstva. Mreža novih avtomobilskih cest v Nemčiji je ogromna, toda mi jo moramo še izpopolniti.

Tibera poplavlja Rim

Rim, 17. dec. Zaradi neprestanega silnega deževja in taljenja snega na okoliških gričih ter zaradi hudega južnega vetra, je narasla Tibera dosegla v zadnjih 24 urah višino, ki je ne pomnijo že od leta 1900.

Tibera stalno narašča. V Rimu je bilo stanje vode včeraj 10 cm višje kakor ponoči. Novi rimski okraj Portuense, blizu bazilike sv. Pavla, je poplavljen z vodo, ki je podrla varnostni zid. Pionirski oddelki pomagajo prestolniškim gasilcem pri reševanju ljudi in njihovega imetja v ogroženih krajih Rima in v rimski okolici. Vojaštvo pomaga prebivalstvu na Rimskem polju, ki je takisto ogroženo. Stevilo ljudi, ki so brez strehe, cenijo na 7 tisoč. Koliko človeških žrtev je terjala povodenj, še ni znano.

Novi boji v Španiji

Salamanca, 18. decembra. Po uradnem poročilu vrhovnega poveljstva nacionalističnih čet so rdeči včeraj izvršili več napadov na nacionalistične postojanke pri Teruelu, da rešijo več svojih oddelkov, ki so jih obkolili nacionalisti. Sneženo vreme je operacije oteževalo, kljub temu se je pa nacionalistom posrečilo sovražnika zavrniti in ga ponoči pregnati iz nekaterih jarkov, ki jih je sovražnik delno zavzel. Pri Puenti del Tajo so nacionalisti popravili svoje prednje postojanke.

Vrhovno poveljstvo je objavilo, da nacionalistične čete še pode sovražnika na teruelski fronti.

Bitke v Sveti deželi

Jeruzalem, 18. decembra. Angleška oblastva so dobila poročilo, da se blizu Tulkarama skriva topla kakšnih 30 razbojnikov in so takoj izdala ukrepe proti razbojnikom. Pri tem je prišlo do spopada med redarji in vojaštvom na eni strani in razbojniki na drugi strani. Tri Arabce so ubili, eden je nevarno ranjen, enega so pa ujeli. Na angleški strani je en vojak ranjen.

To je prvi letos, da je prišlo do boja med Anglezji in Arabci v teh krajih v Palestini.

V Haifi so neznanici vrgli več bomb, prav tako tudi v Jaffi in v nekem predmestju Jeruzalema. Človeških žrtev ni in tudi škoda ni posebna.

Vojaško sodišče je sodilo neko arabsko družino 10 članov, obtoženo zaradi prepovedane nošnje orožja. Enega obtoženca je sodišče obsodilo na smrt, osem na dosmrtno ječo, enega pa na leto dni zapora.

Pri čistilnih operacijah je policija in vojaštvo okoli hriba Tulkarama trčila ob veliko skupino Arabcev. Boj še traja.

Usoda rdečih diplomatov

Berlin, 18. decembra. AA. (DNB.) Völkischer Beobachter priobčuje odprto pismo bivšega sovjetskega poslanika v Atenah Barmina, ki je zbežal v Pariz. Pismo prinaša tudi ruski emigrantski list »Poslednjija« novostic. V tem pismu našteva Barmin visoke sovjetske dostojanstvenike, s katerimi je prej sodeloval, ki so jih pa sovjetska oblastva obsodila na smrt in ustrelila in pravi: Obracam se do javnosti z obupnim pozivom zaradi tistih, ki so še pri življenju. V mislih imam svoje prijatelje, ki še ostajajo na svojih mestih v Evropi, Aziji in Ameriki, ki jim pa

Predavanje pariškega nadškofa:

Cerkev, človekova osebna svoboda in država

Pariz, 18. decembra. Pariški nadškof kardinal Verdier je ob izidu svoje knjige »Cerkev in osebna svoboda dandanes« imel predavanje v dvorani gledališča Ambassadeurs. Predavanje je poslušalo nad 3000 ljudi iz vseh pariških krogov, med njimi veliko osebnosti iz političnega in kulturnega sveta.

Cerkveni knez je v svojem predavanju zavrnil vse nauke, ki zanikavajo osnovne pravice človeške osebnosti, zlasti svobodo poindana glede ravnanja v stvareh, ki niso strogo določene po cerkvenem nauku in morali. Naloga Cerkev dandanes je, da to svobodo, proti kateri se v vseh strani dviga toliko sovražnikov, varuje, kakor je to delala vedno. Naloga Cerkev je tudi, da gre z roko v roki z demokratičnimi idejami. Naj bo politična ali socialna vladavina kakršnakoli, Cerkev ne bo nehala oznanjati evangelija in pa nesnice, da so vsi ljudje enaki, ker so sinovi istega Očeta.

Cerkev je dolžna braniti s svojim naukom in življenjem pravice človekove osebnosti.

Glede šolske vzgoje, ki se nanaša na otroke različnih ver, je kardinal poudaril, da mora dajati vsaj resnično moralno vzgojo, in biti do vsake kon-

fesije dobrohotna.

Cerkev želi, naj se povsod, posebno tudi v političnem življenju, spoštuje človekova osebna svoboda. Človekova osebnost je nad političnimi oblikami strank in držav. Zal smo še daleč od tega. Posamezniki in skupnosti morajo biti vedno služabniki človeške svobodne osebnosti. Katoliški nauk je s tistimi nauki, ki jemljejo svobodo posamezniku in obožujejo kak razred ali raso, popolnoma nezdržljivi.

Kardinal je govoril tudi o odnosjih posameznika do države ter poudaril, da Cerkev pričakuje od države naslednjih stvari: demokracija mora pod kakršnokoli politično vlado varovati dostojanstvo človeške osebnosti in svobodo. Članom vsake družabne skupnosti je treba dati priliko za spoznanje vseh človeških pravic, da bodo vedeli zanje in za dolžnosti, ki ne sme postati žrtev nobene nove nasilne ideologije. Vse državne ustanove morajo služiti svobodi.

Kardinalovo predavanje in njegova knjiga sta zaradi važnega predmeta, ki ga obravnavata, vzbudila v Franciji in v Evropi ogromno pozornost.

Delbos poroča o svoji politični poti poslanikom zavezniskih držav v Pragi

Praga, 18. decembra. Francoski zunanji minister Delbos je včeraj sprejel diplomatske zastopnike Velike Britanije, Poljske, Jugoslavije in Rusije in jih obvestil o razgovorih, ki jih je imel s češkoslovaškimi državniki.

Češki listi pišejo, da je pri obisku Delbosa v Pragi prišlo tudi do razgovorov o morebitnem sporazumu med Nemčijo in CSR, češ, da bi se po takem sporazumu doseglo splošno pomirjenje v Evropi. Tak sporazum bi razbil zvezo med Italijo in Nemčijo, s čimer bi pridobile levičarske skupine v Evropi.

Včeraj dopoldne se je francoski zunanji minister Delbos odpravil v Lane, gradič v okolici Prage, na čigar pokopališču počiva predsednik osvoboditelj Tomaž Masaryk. Na vsej poti je fran-

coskega zunanjega ministra sprejelo prebivalstvo z navdušenimi vzkliki. Ob cesti vse do gradiča Lani se je zbralo mnogo ljudi, ker so listi že prej napovedali obisk zavezniskega državnika. Pred vzhodom v Lane so bili postavili slavoloko. Delbos je položil venec s francoskim trakom na preprosti Masarykov grob v navzočnosti zunanjega ministra Dr. Krotke, nato se je vrnil v Prago.

Ko se je Delbos vrnil v Prago, je na francoskem poslaništvu sprejel predsednika češkoslovaške vlade dr. Milana Hodžo in se z njim kratko razgovarjal.

Ob 13.30 je Delbos obiskal dr. Beneša, predsednika češkoslovaške republike, v njegovi rezideni in ostal na intimnem kosilu, ki mu ga je priredil prezident.

Denarna sredstva za našo Akademijo

Ljubljana, 18. decembra.

Današnja »Slovenija« načelna v svojem poročilu o ustanovitvi slovenske Akademije znanosti in umetnosti tudi to važno, prav za prav življenjsko vprašanje za delo naše najvišje kulturne ustanove in pravilno izvaja takole:

Druge evropske akademije znanosti imajo na razpolago velika denarna sredstva — slovenska jih doslej nima še nič.

Stvar slovenskih politikov je, da dobe za našo Akademijo sredstev iz državnega preračuna, in pa tudi vsaj nekaj iz preračunov banovine in mest Ljubljane, Maribora in Celja.

»Češka akademija« je imela že l. 1921 letnih dohodkov 603.800 čeških kron. Académie Française je pred svetovno vojno 680.000 zl. frankov, kar bi bilo sedaj po notranji vrednosti denarja kakšnih 100 milijonov dinarjev. Mala akademija v Göttingenu (le 2 razreda) je imela pred vojno 22.580 zlatih mark letnih dohodkov.

Strossmayerjeva akademija v Zagrebu ima znatno lastno premoženje, dobila pa je iz zadnjega državnega preračuna 197.282 din za osebe in stvarne izdatke, za zidanje palače pa 6. obrok 598 tisoč dinarjev. »Srpska kr. akademija nauka« v Beogradu, ki ima sama veliko premoženje, je dobila iz zadnjega državnega preračuna za osebe in stvarne izdatke 158.320 din. Obe te dve akademiji sta pa dobili iz zadnjega državnega preračuna še za različne stroške, za mednarodno reprezentanco in za komisije skupaj še 945.200 din, pri čemer ni

vsak dan grozi ista usoda, da se vrnejo v domovino, kjer jih čaka zanesljiva smrt, ali se pa odpovedo vrnitvi in tvegajo smrt krogle katerega agenta GPU, ki so pred kratkim tudi mene zalezovali

razvidno, koliko od tega zneska odpade na Zagreb in koliko na Belgrad. Skupaj sta torej prejeli obe te dve akademiji od države 1.898.822 dinarjev zadnje leto.

Za slovensko Akademijo znanosti in umetnosti je začela nabirati slovenska »Narodna galerija« meseca aprila l. 1927., ko je bil še drug odbor, kakor je danes, »Fond za Akademijo znanosti in umetnosti in Narodno galerijo«. Od tega sklada je pripadla po odbitih stroških polovica Akademiji, polovica pa Narodni galeriji. V začetku so nekateri tedanji, za stvar zavzeti odborniki delali z veliko vnemo in tudi s precejšnjim uspehom ter so se stekali precejšnji prispevki od zasebnikov, občin, denarnih zavodov in obeh takratnih oblastnih uprav. »Fond« bi bil še naprej rasel, če ne bi bile nastale l. 1928. spremembe v odboru Narodne galerije, ki so tudi »Fond« škodovala. Pozneje tudi poravnava v Narodni galeriji ni mogla več stvari popolnoma popraviti. L. 1930. se je odesk za »Fond« v Narodni galeriji razšel. Nabranih je bilo vsega skupaj 700.000 dinarjev, in po odbitih stroških je odpadlo na »Akademijo znanosti in umetnosti« toliko, da je prejelo po sklepu odbora Narodne galerije z dne 14. 6. 1934 Znanstveno društvo za humanistične vede vlogo pri »Mestni hranilnici ljubljanski« z valuto 31. decembra 1935 v znesku 327.280 dinarjev. Znanstveno društvo za humanistične vede je prevzelo ta znesek v roke z obvezo, da ga izroči slovenski »Akademiji znanosti«, ko bo ustanovljena. To je sedaj prva tvorna osnova za vrhovni slovenski znanstveni zavod. —

Drugi del angleških pomorskih vojaških vaj se je začel v sueškem prekopu. Zaradi vaj so ustavili ves trgovski promet po prekopu. Pri manevrih sodelujejo tudi tri francoske bojne ladje, kar priča o tem, da so manevri naperjeni proti Italiji.

Koncert ob desetletnici APZ

Ljubljana, 17. decembra.

Muzika je pri nas še vedno pastorka in sirota, še vedno živi med nami življenje Pepelčice, skromne, zanemarljive, neznane in le od malokoga spoznane. Vse preveč so ji mačehovski oni, ki bi morali biti njeni služabniki, pa mislijo večinoma le sami nase in jim je muzika le dekla za njih lastne sebične namene. Le prav malo jih je med nami, ki ji služijo s čistim srcem, sedaj krvavečim, sedaj zopet vriskajočim, vedno pa z vdanostjo, ponižnostjo in zvestobo do konca. A vendarle, vsaj nekaj takih idealnih delavcev imamo, in glejte, zato se včasih zgodi, da se nam včasih muzika iz Pepelke v kraljično, da se nam včasih zdi, kot da se godi čudeži. In ker so taki dogodki pri nas tako redki, zato so tem lepši, zato so čudeži tem večji. Tak dogodek je bil koncert Akademskoga pevskega zbora ob delavnici desetletnici pod vodstvom g. Franceta Marolta.

Bog mi odpusti, če sem na tem koncertu sem in tja pozabil na dostojanstvo in vsakdanje dolžnosti, ki se jih mora resen glasbeni kritik bajje vedno zavedati; pa morda nisem bil med poslušalci edini, ki se mu je kot v nekakem razodetju zgodilo, da včasih ni videl ne pevcev, ne dirigenta, ne neštetih ljudi okrog sebe, ampak da je čutil globoko v sebi le utrip srca, ki se je združil z vsemi drugimi tisoč srca v en sam mogočen akord ljubezni, samozavesti, občudovanja in ponosa ob tej naši slovenski pesmi. Ali ni bilo zato vse navdušenje in priznanje le izraz hvalečnosti g. Marolta in pevcem Akademskoga zbora za to doživetje in razodetje? Saj nam ne bi mogla dati nobena še tako navdušena beseda, nobena še tako lepa knjiga ali slika tega, kar nam je dala naša pesem, pesem naših ljudi, simbolično se vijoča skozi štiri stoletja od Primoža Trubarja in velikega Gallusa do genialnega Kogojca, pesem naše zemlje, Gorenjske in Dolenjske, Koroske in Belokranjske, panonske in kraške, tisto spontano doživetje in ogromno zavest našega slovenskega narodnega občestva, ki je drugače zakopana v skritem kotičku srca, ker nas je sram onih, ki jo prodajajo na jeziku. In v tej zavesti je združeno občudovanje velikih del slovenskega duha z ljubeznijo do naše prelepe zemlje; iz nje pa raste pri mladih ljudeh trdna volja do dela in vera v lepšo bodočnost. Ali nisem rekel, da dela včasih muzika čudeže?

Ne smemo pa pozabiti pri vsem tem, da ta koncert ni bil samo rezultat temeljitega študija zadnjih mesecev, ampak obenem resne vsega dolgoletnega dela zbora in njegovega vodje. Ob delavnici desetletnici APZ se, mislim, spodobi označiti na kratko pomen tega delovanja za našo glasbo.

Predvsem bi rad spregovoril nekaj besed o umetniškem vodju APZ, g. Francetu Maroltu. Sicer se zavedam, da zasluži njegovo delo veliko več kot samo skromnega priznanja glasbenih poročevalcev, pa včasih ne dobi niti tega, čeprav bi ga moral dobiti prvi in največ. Ne samo, da brez njega ne bi bil Akademski pevski zbor danes na stopnji, na kateri stoji, niti ne bi opravič tega pomembnega dela, kot ga danes občudujemo; brez pretiravanja lahko trdim, da je za našo kulturo bilo delovanje g. Marolta v zadnjih letih pomembnejše in tudi intenzivnejše od vsega dela ostalih glasbenikov. V dokaz zastojata nekaj dejstev. Ni še prav dolgo od tega, kar je bila kraljica naše narodne pesmi doma in v tujini preslavna Hubadova »Miška«; da, takrat je bilo možno, da si slišal skoro na vsak korak, da Slovenci sploh nima nam svoje pristne narodne pesmi; g. Marolt pa nam je s svojim neutrudnim nabiranjem, zapisovanjem in znanstveno obdelavo naših narodnih pesmi in s sistematično koncertno reprodukcijo šele sploh odkril vso njihovo, dotlej skoro neznanu lepoto. Če že omenjam koncerte, bi moral omeniti še Foersterjev koncert, s katerim je postavil lep spomenik skoro pozabljenemu skladatelju, preden so se drugi spomnili nanj; zatem še koncert Gallusovih skladb in protestantske pesmi 16. stoletja na Slovenskem, ki smo ga slišali lansko leto. A prav tako pomembno, če ne morda še važnejše kot sama dejstva koncertov, pa je smotreno in sistematično delo g. Marolta v vzgoji Akad. pevskega zbora in v točen načrt v obdelavi snovi, ki nam jo je z Akad. pevskim zborom prikazal na koncertih zadnjih let. In to gotovo ni zadnji vzrok in razlog za uspehe APZ; nasprotno: mislim, da je to sploh prvi pogoj za uspeh vsakega dela. In če je stanje naše instrumentalne glasbe, pa najsi po-

gledamo, kamor hočemo, v operni orkester, Ljubljani filharmonijo, radio-orkester ali na konservatorij, precej žalostno, je to marsikaj posledica brezglavosti, ki je najljubši znak vsega glasbenega udejstvovanja pri nas. Zato bi si še v instrumentalni glasbi želeli roke g. Marolta, ki nam je danes skoro edini vzor in dokaz, da se lahko visoko zastavljamo cilji dosežemo le z neumornim in požrtvovalnim načrtnim delom.

Kot dokaz tega tudi stoji danes pred nami nekaj čez 50 pevcev Akad. pevskega zbora, ki ga stavimo lahko na prvo mesto med vsemi našimi zbori. V postavi, kot smo ga slišali peti na letošnjem koncertu, je doseženo, rekel bi skoro idealno ravnotežje med posameznimi skupinami glasov. V teku večletnega študija pod g. Maroltom je zbor z dirigentom že kar nekako zrasel, tako da sledi z veliko gibnostjo in muzikalnostjo tudi bolj rahlim finesam dirigentovih kretanj. Zelen bi si le mehkejšo, bolj zametno zvočnost v piano mestih, ki bi obenem preprečila včasih preveč nenadne in sunkovite prehode od f do p na dolgih, držanih akordih. Glede intonačne čistosti in zbornosti discipline pa se najbrž zbor sam zaveda, da ga v tem oziru čaka v drugem desetletju še nekaj dela,

Danes premiera vesele in zabavne filmske komedije

KINO „AMIGO“

Lawrence Tibbett

Najboljši bariton sveta poje v tem filmu divne šlagerje in operne arije

Prekrasne pesmi, temperamentna glasba in sijajna komika so odlike tega filma. Kot dodatek kulturno poučni film: **Zemlja Džing's kana**. Najnovejši žurnal prinaša posvet ministrskega predsednika dr. Stojadinovića v Rimu in pogreb hrvaškega vladike dr. Bauerja v Zagrebu. - Rezervirajte si vstopnice v prodajalni! - Predstave ob 16., 19.15., in 21.15. uri, v nedeljo ob 10.30., 15., 17., 19., in 21. uri.

Take so zasluge laške JNS!

Čeprav smo v našem listu vsestransko opisali delovanje laške jejenarije z njenim vodjem vred, se gostobesedni dopisnik »Nove dobe« še vedno širokosti in poje slavo ljudem, ki je niso nikoli zaslužili.

Zaradi tega, da širša javnost vendar enkrat uvidi kakih sredstev se je gospoda od JNS posluževala in kako je ljubila samo javne blaginje, naj navedemo še nekaj dejstev, katerih kratka definicija bi bila izposoditi si, pa nič vrniti, kar bi se v ljudski govoricah lahko še nekoliko drugače reklo.

Čigav je denar?

Ko se je spomladi leta 1936 vršila uradna revizija občinskega poslovanja, je bila najdena vložna knjiga Okrajne hranilnice v Laškem z vlogo ca. 100.000 dinarjev (96.000 in obresti), katera ni bila nikjer in nikdar vnešena v občinski proračun ali obračun in za katero ni vedel nihče od občinskih odbornikov in še celo podžupan ni imel pojma o njej.

Asfaltacija cest še ni plačana

Revizija je ugotovila tudi to, da občina še ni plačala niti pare na račun dolžnega zneska za asfaltacijo cest, dasi bi po dogovoru morala povrniti banovini ca. 500.000 din (pet sto tisoč). Tudi o tem ni bilo nikomur nič znano, saj je g. župan dr. Roš na javnem zborovanju na tozadevno vprašanje ironično odgovoril: »Gospod F. naj mirno spi, asfalt je plačan!« To je bilo verjetno, ker je občina po svojih organih pobirala od posestnikov občestnih parcel določeni prispevek. Sedaj pa nastane vprašanje, kje je denar, ki je bil plačan od mešarjev.

Z javnim denarjem se je sanirala Okrajna hranilnica. Na podlagi gornjih dejstev se je ugotovilo sledeče: Denar, plačan od lastnikov občestnih parcel se je zbiral v posebni fond, namenjen za plačilo asfaltacije. Tega denarja pa g. dr. Roš ni porabil za tisto, za kar je bil določen, pač pa ga je porabil za saniranje Okrajne hranilnice, katere načelnik je še danes. Drugi denarni zavodi so prišli pod zaščito, on pa je z denarjem laških posestnikov, namenjenim za plačilo asfalta držal zavod likviden. Kdo naj sedaj plača asfaltacijo?

Ker je banovina stalno pritiskala in to čedalje energičneje, naj se prispevek za asfaltacijo plača, je dr. Roš vnesel v občinski proračun za l. 1936-37 znesek 40.000 kot prvi obrok. Ni pa še nakazal

da bo tudi harmonsko in ritmično težje skladbe podajal s popolno sigurnostjo in lahkoto, ki smo jo na primer občudovali pri moškem zboru »Zvonimir« iz Splita, ki je lani izvajal Galmatinski pasijon na svojem skoro neopaženem gostovanju v Ljubljani.

Vsekakor ima med domačimi zbori Akademski pevski zbor največ pogojev za to, da reprezentira našo pesem v tujini; prav bi bilo, da bi za svoje požrtvovalno delo dobil priznanje ne samo doma, ampak tudi v inozemstvu. Na čelu vseh naših zborov ima Akad. pevski zbor zavidljivo, pa tudi odgovorno nalogo: da postane vseskozi vzor in merilo za delovanje vseh drugih zborov.

Se v enem oziru bi poudaril kulturno nalogo, ki jo APZ indirektno vrši. Kadar namreč se hočemo Slovenci pohvaliti, da smo muzikalen narod, pokažemo na številne pevске zore našega podedelja z neko samozavestjo, ki je tem manj upravičena, kolikor bolj je presenetljiva brezbriznost devdeset odstotkov naše inteligence z všteto akademsko mladino, ki menda sploh ne čuti potrebe po glasbi kot umetnosti. APZ pa vzgaja na eni strani v svojih vrstah mlade inteligente k muziki, na drugi strani pa privabi na svoje koncerte toliko občinstva, ki ga drugače ni nikdar opaziti v koncertnih dvorani, da je samo želeli, da bi se to občinstvo potom pesmi počasi vzgajalo še za druge vrste glasbene umetnosti.

Filmi

»Patrioti« (Matica). To je »heroična« nemški film z ozuljeno vsebino iz svetovne vojne. Nekak nemški Hans pade s svojim letalom na francosko ozemlje za fronto. Njegova prva misel je, kako bi kje dobil kak zemljevid in jo pomahal nazaj k svojim kameradam, zakaj »Deutschland braucht jeden einzelnen Mann«. Seveda to ne gre tako gladko in mora ta junaški Hans pasti najprej v roke neki potepinski francoski igralški družbi, ki daje splošnemu operetnemu razpoloženju francoske vojske šele pravo barvo. Najmlajša in najlepša igralka v tej skupini se seveda v Hansa takoj zaljubi, dočim bi pravo nemško dekle najprej vprašalo, če je Hans arijskega pokoljenja. In tako Hans ljubimkuje z lepo Francozino, zraven na seveda neprestano misli na beg, na kamerade in na Deutschland. To njegovo potepanje po francoskih garnizijah služi filmu za to, da temeljito osmeši francosko vojsko, njen red, disciplino, vojno sposobnost, skratka vse. Nazadnje pride Hans pred sodišče, izda ga dekle in skoraj bi ga butasti Francozi, ki ne vedo, kaj je zaplela čast, obsodili kot špijona Hansu vsi ti vpletljivi služijo za to, da lahko spusti nekaj ganljivih hitlerjanskih tirad o Nemčiji, o nemškem junaštvu, nemški časti, nemških letalcih in podobno. Ker je preroksi obraz Mathijasa Wiemanna v takih ganljivih, militaristično-nacionalističnih trenutkih začuda podoben obrazu velikega Adolfa, ni čudno, da igrajo srca in se rosijo oči ljubljanske hitlerjanske svojati, ki tvorijo pri predstavah vsaj polovico občinstva. Njej je to militaristično in izrazito propagandistično nemško delo, tu pa tam dobro igrano, tudi namenjeno. Zato ni čuda, da človek sliši samo navdušeno nemurjenje, ko gre iz kina. Če bi bilo v Ljubljani, zlasti v kinematografih, kaj pravih patriotov, bi bil propagandni heroizem »Patriotove nemogoče. Z narodnega in človeškega stališča je treba predvajanje takih del brezpogojno obsoditi.

Balada o „firbcu“ z dolgim nosom

Prva kitica:

Temna noč. Aleksandrova cesta. Pridne roke obešajo v bioskopsko izložbo orumenele slike, učvrščajo s pritiskovci »Popolni zakon«, pripenjajo hrvaške citate iz Van der Veldeje knjige, ki je bila svoj čas napravila po sveju precej hrušča. (»Muskarca treba da je v braku uvek zavodnik, koji osvaja nanovo.« itd.) Nekaj bratcev se nabere ob policijski uri. S kalnimi očmi buljijo v šipo, končno se jim posreči iz divjega, kaotičnega plesa črk razbrati dva podatka: »Van der Velde« in »Popolni zakon«.

Druga kitica:

Drugo jutro dele neki ljudje po prometnih ulicah reklamne listke. Ljudstvo vre. »Van der Velde« — dogodek v mestu Gogi! Vse mesto žubori: »Ali si že slišal? Bajje je že vse razprodano! Pogledaj, morda se bo le še kaj dobilo.« Pri kosilu in pri večerji živahno razpravljajo o senzaciji. Ala, zdaj bomo pa nekaj videli! Duhovi se že veselo na občurne prizore. To bo užitek! Kako počasi se premikata kazalca na uri? Ali je res, da piše: »Mladina izpod 16 let nima dostopa?« Bravo!

Tretja kitica:

Četrta ure pred pričetkom. Od pošte do »Sport-Kmeta pa počez do Daj« — dama se gneto črne množice, zadostno razburjene. Ah, da bi se vsaj že pričelo! Končno zaropota odrešilni zvonec. Gošta čreda zavalovi proti vходу. Ubogi sedeži! Neki gospod se pritožuje, da nič ne vidi! Dve prijateljici sta bili svojo znanost posadili na svoji koleni. Stiska za prostor. Sušljanje, smeh. »Firbec« se napenja, da mu raste vrat kakor žirafi.

Četrta kitica:

Končno vendarle! Moški ostanejo mirni, ko se prikaže grafikon s fiziološkimi znanstvenimi podatki. Zenske pa — ogromna večina Balzacovic med 35 in 50 — stikajo glave, žujnjajo, se dregajo e komolci, uživajo. Film teče. Počasi se ljudstvo pomirja. Kdaj pa bo kaj »senzacionalnega izpod odeje«? Film kaže, da bo le samo ljubo znanstveno predavanje Van der Veldeja. Brez šerherne toliko pričakovane pornografije. Slika se vrsti za sliko. Slišijo se vzdihni razočaranja in nejevolje. Konec. Po predstavi gneča. Z vseh strani slišiš ozorčene »marginalije«: »Tak smil! Skoda denarja!« Salamensko je vzrasel »firbec« nos. Na ulici ga jedro skriva, prav tako kakor žaba taji rep; tudi doma ga trdovratno skriva, zato je vendarle možna še

Peta kitica:

Tudi druge predstave so dobro obiskane, tako da se godi kurjim očesom, vratovom in očem kaj slabo. »Senzacija« vleče, obiskovalci pa nočejo sporočiti naprej, da so odšli »razočarani za »gustiranj«. Saj so bili pred vstopom preko tajnega veselja naredili masko poučno-znanstvenega prizadevanja in želje po pouku — da bi postal »zakon popolne« — po naukih znamenitega Van der Veldeja, ki se je — sam ločil od žene!

Slano zrnce:

Film je medicinsko, poučno delo. S senzacionalnimi citati je podjetnik razburil ljubljanskega »firbec«. Pod prelepljeno — o ti prmajdunaj! — sliko — je bila: — nedolžna fotografija Mestrovičeve skulpture. Sentflorijanski »firbec« bo spel rabil nekaj dni, da mu dolgi nos uplaine.

Prijeta krav' a fatica

Gornja Radgona, 16. dec.

V sredo, dne 15. decembra so orožniki iz Gornje Radgone odkrili nevarno kravo tatvino v Plitvičkem vrhu, ki ima na vesti dve tatvini krav. V začetku meseca julija t. l. je bila pos. Kraner Marjiti iz Ilove, občina Sv. Benedikt v Slov. gorah ukradena ena krava, vredna najmanj 1500 din. Nekajkratno zasledovanje od strani orožnikov je bilo brez uspeha. V noči od 13. na 14. t. m. pa je bila zopet isti posestnici iz bleva ukradena in odgnana ena krava, vredna 2000 din. »Sestica je o tatvini takoj obvestila orožniško postajo pri Sv. Trojici v Slov. gorah in v Gornji Radgoni. Orožništvo navedenih postaj je odšlo na lov za storilca. Radgonskim orožnikom se je že naslednjega dne posrečilo izslediti ukradeno kravo v Plitvičkem vrhu s storilec vred. Orožniki so z ozirom na svojo evidenco o tatvini začeli v isti vasi poizvedovati tudi za ono kravo, ki je bila pri zgoraj navedeni posestnici ukradena prvič meseca julija. Orožniki so res našli v Plitvičkem vrhu tudi to kravo ravno pri isti hiši, kjer so razkrinkali drugo tatvino. Ob tej priliki so orožniki ugotovili, da so pri tej hiši, kjer so našli tatvino krav, že v mesecu marcu eno kravo zaklali, eno pa prodali v poletnem času. Čudno je postalo, odkod izvira zadnji omenjeni dve kravi. Preiskava še traja in je upati, da je pri tatvini sodelovala večja družba tatov. Lastnica ukradenih krav je po ogledu dobila živali nazaj. Storilci pa bodo dobili svoje plačilo na sodišču.

Vinska razstava in sejem v Ormožu

Ormož, 17. decembra.

V četrtek, dne 16. t. m. je bila v Ormožu vinska razstava in sejem, ki je kljub letošnjim kvantitativno slabi vinski letini prav dobro uspela. Razstavljenih je bilo skupno 125 vzorcev večinoma ormoško-ljutomerskih, v mali meri pa tudi haloških in slovenjgorških vin.

Odlična kakovost ormoško-ljutomerskih vin je prišla letos vpricho slabe vinske letine posebno do izraza. Temu primerno je bilo tudi zanimanje od strani interesentov še večje, kot prejšnja leta. Prodane je bilo na seimu okrog 900 hl vina, ni pa bilo skoraj razstavljalca, ki ne bi ob tej priliki vsaj navezal stikov s tem ali onim interesentom-kupcem. Cene za kvalitetna vina so se gibale med 5 in 9 dinarjev.

Razstavo in sejem je posetil tudi zastopnik vinogradniških združenj iz Avstrije, ki se je zanimal tako za kvaliteto naših vin kot še posebno za ustroj in delovanje našega vinarskega združenstva.

Poseben sijaj je dal tej gospodarski prireditvi prihod g. ministra dr. Kreka, ki se je čisto nepričakovano pojavil na razstavnem prostoru na povratku iz Koprivnice ter si je v spremstvu šefa kmet. oddelka banske uprave g. inž. Murija ogledal razstavo. G. minister se je po domače razgovarjal s prisotnimi vinogradniki ter se zanimal za njih težnje in potrebe.

Stanovanjska palača Pošne hranilnice

Ljubljana, 17. decembra.

Na posredovanje ministra dr. Mihe Kreka so pristojni činitelji v Beogradu odobrili Pošni hranilnici v Ljubljani kredit v višini 4,8 milj. din za zgradbo velike stanovanjske palače Pošne hranilnice na Bleiweisovi cesti. Ker so s tem sredstva za zgraditev stanovanjske palače za uradništvu Pošne hranilnice v Ljubljani zagotovljena, je verjetno, da bo ljubljanska Pošna hranilnica v kratkem začela z gradbenimi deli. To bo tem lažje, ker so pripravljene že vsi podrobni načrti. Vestno uradništvu Pošne hranilnice pa bo s to gradbeno akcijo svojega zavoda prišlo do udobnih in cenjenih stanovanj.

Slabounnega brata ubila

Maribor, 17. decembra.

Pred malim senatom se je danes dopoldne nadaljevala razprava proti posestnici Drevenškovi, ki je bila dne 26. novembra t. l. prekinjena. Elizabeta Drevenšek je dne 12. julija ubila v svoji hiši v Račah svojega spečega brata Henrika Lipnika, ki je bil slaboumen ter jo je neprestano pretepal in izžemal iz nje denar. O tem žalostnem slučaju smo svoječasnno obširno poročali. Tudi danes je Drevenškova vztrajala pri svojem zagovoru, da ji ni preostalo drugega, kakor obračunati z bratom s sekuro, ker ni bila varna življenja pred njim. Grozil ji je s smrtjo, kadar mu ni dala denarja za popivanje, denar pa je vedno zahteval, tako da se je morala zadolžiti ter je posestvo zaradi tega skoraj prišlo na boben. Brat in sestra Drevenškove sta slabounna, pa je sodišče pri prvi razpravi dne 26. novembra odredilo, da se tudi Drevenškova zdravniki preišče, če odgovarja za svoje dejanje. Pri današnjem nadaljevanju razprave je zdravniški izvedenec dr. Zorjan ugotovil, da izhaja Drevenškova iz dedno obremenjene rodbine ter je dejanje izvršila v patološkem afektu, tako da je njena preračunljivost zmanjšana. Obsojena je bila zaradi tega na 4 leta strogega zaporja. Tudi proti tej kazni je prijavil njen branilec ničnostno pritožbo.

Neka angleška finančna skupina je kupila hrvaško industrijsko podjetje »Slavonija« v Slavonskem Brodu, ki je bilo prej last Prve hrvaške štedionice. Angleži bodo tovarno razširili in povečali število vrst proizvodov.

Prekrasno, trajno in nad vse presenetljivo darilo za Božič so edinstvene le „TIVAR OBLEKE“

zimske sukne, moške obleke, damski plašči priznane kakovosti po tovarniških nedosegljivo nizkih cenah, pri nas kupujete iz prve roke

TIVAR OBLEKE - Gl. zaloga ANTON BRUMEC, Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti gl. pošte

Vremensko poročilo

»Slovenska doma«

Po stanju danes ob 7 jutraj

Table with columns: Kra, Barometer, Temperatura, Vetrar, Veter, Pada vne. Rows include Ljubljana, Maribor, Zagreb, Belgrad, Sarajevo, Skopje, Spilj, Kumbor, Rab.

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, najbrž hladneje in padavine.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večerj do danes: Večerj je bilo do 9.30 oblačno, nakar se je pričelo polagoma jasiti...

Ljubljana danes

Koledar

Danes, 18. decembra: Gracijan. Nedelja, 19. decembra: Favsta.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Božični avtoizlet v Gorico—Trst po Vipavski dolini 24. XII. zjutraj ob 6 in zvečer ob 19.30 do 26. in 27. XII. za navodila se oglašite takoj na naslov »Družništvo«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

Filozofsko društvo v Ljubljani priredi danes evokje drugo predavanje. Predaval bo šef prim. v pok. dr. Franc Derganc: Filozofija in medicina.

Božični večer. Franciškanske prosvete v Ljubljani v torek, dne 21. dec. ob 8 zvečer bo ena najlepših prireditev v letošnjem letu. Bogat, pešter spored z umetniškimi nastopi, koncertne točke, božična pravljica v dveh dejanjih in priscrčne scene otrok pod vodstvom g. kateheta Val. Tomca.

V razstavi bratov Šubicov bo imel vodstvo v nedeljo, 19. dec. ob 11 g. dr. Marijan Marolt. — Danes ob pol 16 vodi g. I. Zorman gimnazijsko ekskurzijo iz Celja; tudi to vodstvo je vsem pristopno.

Pedagoški tečaj za starše na Viču. Danes zvečer je zaključno predavanje tečaja. Predaval bo g. Jože Pahor »Nравstvena vzgoja otroka in mladine«.

Moto-sekcija »ZSK Hermes« poziva vse aktivno in podporno članstvo, da se zanesljivo udeležijo letnega občnega zbora, ki bo dne 19. t. m. v posebni sobi restavracije pri »Sestici« ob 14. uri.

Liubljanško gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Sobota, 18. decembra: »Bela bolezen«. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol. Nedelja, 19. decembra: ob 15: »Šimkovic«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. — Ob 20: »Beraška opera«. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.

Ponedeljek, 20. decembra: Zaprt. Ponedeljek, 20. decembra: »Pesem s ceste«. Red A.

Čapkova »Bela bolezen« predstavlja nenavadno, resnično velik gledališki uspeh, ki se je uveljavil na vseh odrih, kjer je bila igra doslej uprizorjena. Idejno močno in v smislu pacifizma zasnovana igra razgrinja pred gledalci pretečo podobo bodočnosti, če se svet pravočasno ne preorientira, ter deluje za mir. Močni in pretresljivi prizori, ki predočajo, kako se širi gobavost bela belezen, se gledalcu globoko dojmijo in zapuščajo nenavaden vtis. Igra si velja ogledati. Sobotna predstava se vrši po znižanih cenah.

Opera. — Začetek ob 20.

Sobota, 18. decembra: »Ančka«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Predstava v korist Zdrženja gledaliških igralcev. Nedelja, 19. decembra: ob 15: »Amaconke«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20: »Manonc«. Izven. Gostuje ga. Zlata Gjurgjenac. Ponedeljek, 20. decembra: Zaprt.

Domača opereta »Ančka« se poje danes zvečer izven obnolja. in sicer na korist bolniškega fonda Zdrženja gledaliških igralcev. Delo je učinkovito in zabavno, zasleda vlog kakor pri premieri. Dirigira g. Zebre, režija je prof. Sestova. Veljajo znižane operne cene.

Prihodnji teden bo v operi premiera Čajkovskega opere »Evgenij Onjegin«, katero prištevamo med najlepša dela svetovne operne literature, predvsem slovenske. Opera se poje deloma v novi zasledbi in novem prevodu, ki ga je oskrbel kapelnik Niko Striof.

Razpis mesta zdravnika v cel ski bolnišnici

Razpisujemo službo zdravnika uradniškega pripravnika v banovinski bolnišnici v Celju in v banovinski bolnišnici v Mariboru.

Prosilci morajo imeti pogoje za sprejem v državno odnosno banovinsko službo v smislu § 3 zakona o uradnikih ter zdravniško pripravljalno dobo.

Prošnje naj se vložijo pri kraljevski banški upravi dravske banovine v Ljubljani do 28. decembra 1937.

Takšno je vzgledno „nacionalno“ delo!

Prejeli smo in objavljamo: Z ozirom na članek »Takšno je vzgledno nacionalno delo«, objavljen v št. 259 z dne 25. nov. 1937 na 3 straneh v drugem in tretjem stolpcu Vašega lista, prosim podpisani na osnovi §§ 26 in 27. zakona o tisku, da priobčite v zakonitem roku in v zakoniti obliki na istem mestu sledeči popravek: 1. Ni res, da zaradi dovoljene zaščite vlagatelji niso mogli priti do svojega denarja in so se, zato hranilne knjižice kmalu začele prodajati za polovično in še nižjo ceno, res pa je, da je ministrstvo dovolilo zaščito šele z resenjem od dne 19. oktobra 1935 ter je to dovoljenje dopselo tik pred razpustom upravnega odbora hranilnice, do tedaj pa je ista izplačevala vloge, kakor drugi nezastiženi denarni zavodi. 2. Ni res, da je kakor Helbl z občinskim denarjem, tako prijatelj šol. upravitelj Mirko Lešnik tržil z denarjem šol. sveta in elektrarne in ni res, da so takih slučajev odkrili 19, res pa je, da niso odkrili niti enega takih slučajev in je vsestranska sodna preiskava dognala ravno nasprotno, da sem z lastnim denarjem pomagal tem korporacijam, ko same niso imele denarja za izplačila. Dognalo se je, da sem imel do l. 1932. torej preden sem postal zopet funkcionar hranilnice, naloženo v posojilnici v Mariboru nad 20.000 din iz prejšnjih prihrankov in dedščine. Ta naloženi denar sem v letih 1933-34 dvignil in ga porabil pri teh korporacijah. Ker sem danes popolnoma suh, je razvidno, da mi to delo ni prineslo dobička, ampak le zgubo. 3. Ni res, da se ima zahvaliti Lešnik le srečnim okoliščinam, da ni bil soočen in oba zopet le srečnemu slučaju, da niso vsi primeri prišli pred sodišče, ker predlog za pregon ni bil pravočasno stavljen, res pa je, da se je vodila preiskava proti meni v 6 izmed vseh navedenih slučajev, ker drugi slučajji niso zadevali mene in res je, da so me v vseh teh slučajih osumili uradno pregonljivega delikta ter je drž. tožilec predlagal pregon in po končani vsestranski preiskavi ustavil nadaljnji pregon, ker ni bilo za nadaljnji pregon nobenega povoda. Res je tudi, da v vseh primerih proti meni ni bil stavljen in tudi ni bil potreben privatni predlog za pregon in torej ni res, da se imam zahvaliti le srečnemu slučaju, da nisem bil soočen. 4. Ni res, da je svoj čas vzbudila med našimi JNS-ariji veliko prahu Lešnikova premostitev v Negovo, da so hiteli svojim vernikom dopovedovati, da je Lešnik nacionalna žrtev in da je moral iti na zahtevo marenberških Nemcev in nemškutarjev, res pa je, da so se zaradi moje premostitve razburjali Slovenci brez razlike strankarske pripadnosti, kakor so se razburjali tudi takrat, ko sem bil pod Pribečevim premeščen k Sv. Duhu na Stari gori, kar je ugotovljeno tudi v uradnih spisih. Z odličnim spoštovanjem! Mirko Lešnik, učitelj. V Negovi, dne 14. decembra 1937.

„nacionalno“ delo!

Finančni odbor Narodne skupščine je včeraj sprejel proračun pravosodnega ministrstva. K besedi se je oglašilo večje število poslancev, ki so se bavili zlasti z organizacijo naših sodišč in s stanjem stavb, v katerih so sodišča nameščena. Po končani debati je povzel besedo pravosodni minister Simonovič, pojasnil nekaj zadev, o katerih so poslanci govorili, in objubil, da bo vse dobre predloge upošteval. Pri glasovanju je bil proračun sprejet z običajno večino. Nemška konkurenca se močno čuti na našem železniškem trgu. Svoječasno je vedelo časopisje poročati o konkurenčnih načrtih nemške industrije, zlasti pa avtomobilske industrije, da bo z vsemi silami poskušala natrpati naš trg s svojimi proizvodi in na ta način ne samo iztisniti drugo konkurenco, temveč jugoslovanski trg zavojevati za nekaj let. Nemci so take informacije sicer z vsjo odločnostjo zanikali, vendar ostane ostra nemška konkurenca še vedno dejstvo, ki ga občuti zlasti naša železarska industrija. Prav nerazumljivo je, kako more Nemčija prodajati nam velike količine litih cevi in drugih kovinskih izdelkov po tako nizkih cenah, da ji ne morejo konkurirati niti naši domači proizvođači. Zato so se nedavno zglasili zastopniki železarske industrije pri trgovinskem ministru in prosili, da se nemško železno blago označi kot dumping blago in se ukreduje potrebni koraki, da bodo mogle naše domače industrije svoje blago prodajati neovirano. 104 leta star ded Jovan Milanovič iz Vučice v Srbiji je ubil svojega 30 letnega vnuka zaradi zapravljenosti. Vnuč Dragutin je podedoval po svojem očetu precejšnjo premoženje, imel bi pa dobili precej zemlje še od staroga deda, ki si je bil do smrti pridržal nekaj posestva za preužitek. Dragutin ni maral nič za svoj dom, temveč je noč in dan prebil v gostilnah in kvartirah. Ponovila se je običajna zgodba kvartirarjev. Druga za drugo je šla od hiše njiva, travniki, gozdovi, dokler niso prišle na vrsto še krave. Ko je bilo že vse prodano, je začel Dragutin zahtevati od svojega deda, naj mu prepusti še svoj delež. Starec se je branil, dokler se je dalo, vendar je prišlo do najhujšega, ker je bil vnuč preveč nasilen. V sredo se je Dragutin napil, stopil v sobo k 104 letnemu Jovanu in mu nastal nož na prso z grožnjo, da ga bo zaklal, če mu ne prepusti posestva. Starec se je v položaju znašel: butnil je vnuka, mu izbil iz rok nož, nato pa sam pograbil sekuro in nasilnika dvakrat udaril po glavi. Vnuč je umrl, starca pa so orožniki prepeljali v belgrajske zapore. Kakšno naj bo božično darilo ki ustreza vsakomur v radosti in veselje, vas pa ne bo občutno bremenilo? TIVAR OBLEKE so edino darilo, ki vsakega presenetljivo razveseli in je v trajen spomin. Soproj daruje soprogi, soproga daruje soprogi in starši seveda svojim ljubljencem, otrokom. Dobili smo v to svrhu velikansko pošiljko možkih oblek, zimskih suknj in damskih plaščev itd., prekrasni moderni kroji, visoke kakovostne vrednosti po naših znanih nizkih cenah. Pridite, v vašo korist vam bo. V nedeljo 19. decembra ves dan odprto. Tivar obleke: Anton Brumec, Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte. Predvčerajšnjim so orožniki v Petrovcu na Mlavi prišli tudi drugega razbojnika, ki je bil pobežnil nedavno iz jugosloviskih zaporov. Prvega so prijeli nekaj dni prej Mihajla Blagojeviča Munjo, drugega pa Milutina Živkoviča »Poslanika«. Poslanik se je skrival v okolici vasi Izvarac. Predvčerajšnjim je ukradel neke kolo in se z njim popeljal skozi vas. Tam je ustavil nekega moškega in ga povprašal po smeri poti, nazadnje pa mu je ponudil kolo v prodajo. Ta čas pa sta se pokazala v bližini dva orožnika, ki sta bila slučajno na službenem obhodu. Zahtevala sta od neznanca legitimacijo, ker je pa ni imel, je moral z orožnikoma. Na orožniški postaji so šele ugotovili, da so prijeli pobežlega zločinca in robijaša »Poslanika«. Razbojnik je potem izdal človeka, ki mu je spravljal in skrivaj v zapor pilo, s katero si je preplil rešetke in okove. Pred sodiščem v Beli Cerkvi se je začela včeraj razprava o razmerah v duševni bolnišnici v Kovinu. Razprava bo trajala več dni. Glavni obtoženec Božidar Sever je, kakor znano, med preiskavo umrl. Zaradi čudnih okoliščin se je v Smederevu obesil 30 letni veleposestnik Milan Simič. Mož se je preveč predal kokanju in igranju na karte in moral zaradi smole, ki ga je vseskozi spremljala pri igri, prodajati svojo zemljo kočček za kočkom. Ko je uvidel, da je zašel v nevzdržen položaj, je šel in se obesil. V poslovlitem pismu je povedal, da je šel v smrt zato, da bi vsaj še nekaj svojega posestva prihranil za otroke, da jih obvaruje pred gladom in največjo revščino. Sava je pri Slavovskem Brodu razdrla na dolgo in široko zaščitni nasip in preplavila okrog 40 vasi. Ljudje so morali s čolni na hitro reševati svoje premoženje in živino ter se prepeljati na varnejše kraje. Voda je preplavila tudi že del železniške proge. Pričakujejo pa še hujšo nesrečo, ker Sava neprestano dalje narašča. Tudi del Mostarja je pod vodo. Močan dež in vmes toča je padal tankaj zadnje dni, da je Neretva nenavadno hitro narasla in se razlila čez strugo. Ban primorske banovine dr. Jablanovič je podelil za mostarske poplavljenice prvo pomoč v znesku 10.000 dinarjev. »Zaklato« blago je za tri jurje kupil kmet Marko iz Popovače pri Klošter Ivaniču. Marko, praznovoren, kakor je bil, se je dal zapeljati od neke ciganke, ki mu je prerovala bodočnost. Ciganka je govorila, da se nahaja v bližnji okolici zakopan bajen zaklad, ki ga pa cigani ne smejo izkopati, pač pa le drugi beli ljudje. Marko, ki bi rad postal bogat, je prinesel ciganki zahtevanih 3000 dinarjev, nakar je začela ciganka čarati in mrmrajati čudne besede. Mrak je bil, ko je ciganka čarala okrog Markove hiše in iskala pravo mesto, kjer bi naj bil zakopan zaklad. Ko je ciganka začela glasneje »čarati«, so prišli k hiši še neki drugi cigani in se začeli »seveda po dogovoru« pripraviti in prepetati. Tako se je ustvarila prilika, da je eden izmed ciganov pograbil tri jurje, ki jih je Marko položil pred ciganko, in jih odnesel. Z njim vred so jo potegnili še ostali cigani, nazadnje pa še ciganka. Sele takrat se je Marko zavedel, da so ga cigani spravili na led in ga ogančili za lepe denarce, ki si jih je bil izposodil. K sreči so orožniki takoj naslednji dan cigane prijeli in Marku vrnili ugrabljene jurje.

KINO UNION Telefon 22-21. Danes ob 16 in 19.15 zadnjikrat Dobrotnik človeštva - Louis Pasteur Zal vam bo, če ne boste izkoristili te zadnje prilike, da si ogledate to edinstveno filmsko delo! Ob 21.15 premiera zgodovinskega filma BEN-HUR ki bo tokrat prvič predvajan kot zvočni film! Jutri ob 10.30 uri predstava po znižanih cenah

Izza naših meja

Poslopje slovenskega Alojzijevišča v Gorici je bilo pred kratkim baje prodano vojaškemu oblastem. Ko je bil pred leti odbor dobrodelnega društva Alojzijevišča oblastno razpuščen, je zavod dobil prefekturnega komisarja. Od tedaj naprej je zavod naglo padal, število gojencev se je pričelo krčiti in končno so morali pouk v zavodu sploh ukiniti. Tako je postalo obširno poslopje popolnoma prazno. Zavod je ustanovil pokojni nadškof Sedej in je bil eden najlepših spomenikov na tega velikega slovenskega vladika.

Slovenski nabožni list »Sveta Gora« bo menda začel izhajati z novim letom v Gorici. Ta list so že dolgo časa, odkar je bil podpisan sporazum z Italijo, napovedovali. List bo omejen le na strogo versko vsebino. Urednika tega lista bosta kanalski dekan Venceslav Bele in Stanko Stanič, župnik iz Podgore.

Kmečka posestva na dražbi. V Vodichah so istega dne prodali tri kmečka posestva na dražbi. Prvo je bilo prodano kmetu Miljeviču Antonu, ki ni mogel poravnati svojih davčnih obveznosti in sicer v znesku 265 lir dve sto pedeset in šest lir. Ker posestva nihče ni mogel kupiti, ga je kupil davčni urad iz Podgrada. Posestvo Ribariča Ivana, ki je bilo eno najboljših in cenjeno na 120.000 lir, je kupil neki trgovec iz Trsta za komaj 7000 lir. Tretje posestvo, last Ivana Rupene, pa je kupil neki njegov sorodnik za 13.000 lir. Tudi ti dve posevsti sta bili prodani na dražbi zaradi davčnih zaostankov.

Papeški nuncij Pellegrineti, ki je odpotoval iz Belgrada pred kratkim, se je ustavil tudi v Gorici. Med potjo v Rim se je hotel ustaviti tudi v naših Brdih. Med vojno se je namreč seznanil v Brdih z mnogimi našimi ljudmi, ki so bili nastanjeni kot begunci v notranosti Italije. Tedaj ga je neka naša učiteljica tudi učila slovenščine.

Na Reki so v tovarnah za torpede v zadnjem času aretirali veliko število delavcev. Aretacije se vrše že par mesecev in vedno odpeljuje enega ali drugega v zapore. Mnogo izmed njih je bilo že obsojenih pred posebnim sodiščem v Rimu. Za vzrok teh številnih aretacij se točno ne ve, vendar pa se zdi, da so prišli na sled močni organizaciji, kar bi zlasti v taki tovarni zelo škodovalo državnim interesom.

Grozna nesreča v Rabeliskem rudniku. Začetkom tega meseca je v Rabeliskem rudniku zasulo rudarja Jožefa Kavsa- starega 45 let in še enega delavca, katerega pa so resili smrti, dočim je prvi rudar umrl. V zadnjem času je to že tretja težka nesreča, ki se je zgodila v tem rudniku. Te številne nesreče so posledica premajhne skrbi oblasti za zaščito in varnostne naprave.

Sela poslovnega odbora turističnega sveta

Pod predsedstvom načelnika oddelka za trgovino, obrt in industrijo dr. Rateja se je vršila pri kralji, banški upravi dne 13. decembra t. l. četrtja seja poslovnega odbora banovinskega turističnega sveta ob polnoštevilni udeležbi vseh rednih članov in v prisotnosti večjega števila zastopnikov resornih oddelkov kralji. banske uprave, direktorje drž. železnice, direktorje pošte in brzojava, higienskega zavoda, banovinskih zavodov in zasebnih ustanov in organizacij.

Na tej seji se je poslovni odbor zelo obširno in temeljito pečal o ukrepih, ki so potrebni za izboljšanje sanitarnih in higienskih prilik v turističnih krajih s posebnim ozirom na pobiranje tuberkuloze in asanacijo vasi vobče. Glede nekaterih tozadevnih ukrepov, nužnih po svojem vzroku in namenu, se je ugotovila na seji potreba, da se prično čimprej uveljavljati in izvajati tako, da bi koristili že turistični sezoni 1938.

Nato je nadaljeval ban. referent Badjura z II. delom svojega strokovnega poročila o tujsko-prometni propagandi (kartografski propagandni material, organiziranje smotrenega zbiranja, sestavljanja ter izkoriščanja propagandnega gradiva po vsej Sloveniji oziroma Jugoslaviji, detajliran vodnik po Sloveniji v več jezikih).

V zvezi s tem je bilo pokrenjeno vprašanje smotrene, učinkovite in racionalne turistične propagande in informacijske službe. Ugotovljeno je bilo, da narekujejo prilike in potrebe v tem nova pota, enotnost akcije in sistem v izvajanju kljub štednji odnosno potrebni ekonomizaciji razpoložljivih sredstev.

Spričlo aktualnosti in velike važnosti zadeve je poslovni odbor sprejel predlog, da naj se o tem — po predhodni pismeni konzultaciji glavnih organizacij, ustanov in zavodov o jedru problema — razpravlja tudi pred širšim forumom plenuma banovinskega turističnega sveta na njegovem zasedanju leta 1938 ter da se nato izdajo smernice za praktično izvrševanje tujsko-prometni javnosti.

Kidanje snega

Mestno poglavarstvo v Ljubljani ponovno opozarja hišne posestnike in druge prizadete osebe na določila § 75. mestnega cestnega reda, ki določa: Kadarkoli zapade sneg, je dolžan lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavišča ali drugih zemljišč ob cesti, skidati sneg s hodnika ali pešpota ob vsej dolžini posestva. Če zaradi snega polzi, ali kadar se napravi poledica, mora takoj posotiti hodnik s peskom, pepelom ali zaganjem. Kadarkoli zapade sneg ali se napravi poledica ponoči, se mora dovršiti snazenje in posipanje vsaj do 7. ure zjutraj.

Pri neprestanem sneženju se mora hodnik ali pešpot osnažiti večkrat dnevno in tako posipati, da ni nevarnosti za pešce.

Sneg in led se ne smeta odmetavati v odtočne jarke, tik ob robnike, na rešetke odtočnih kanalov in na tramvajsko progo.

Z dvorišč spravljen sneg ali led se ne sme odkladati na ceste, temveč ga je treba izvoziti v vodo ali na odkazane prostore. Sneg, ki sam zdrči ali se pomeče s strehe, morajo hišni posestniki ali druge odgovorne osebe nemudoma na svoje stroške zvoziti s ceste. Ob južnem vremenu in vobče, kadar se sneg in led tajata, je treba hodnike in pešpoti po potrebi večkrat na dan očistiti luž in blata. Odtočne kanale in kanalske požiralnike mora čistiti občina tako, da otek vode ni oviran.

Občina sme po brezuspešnem opominu dati izvršiti opušeno ali nemarno opravljeno delo na stroške odgovorne osebe.

Prestopke teh določil kaznuje uprava policije v Ljubljani z globami od 10 do 1000 din, ob neplačilu denarne kazni pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Nov tečaj za vinarstvo in sadjarstvo

V času od 1. marca do 30. novembra 1938 se vrši pri banovinskih trsnici in drevnicah v Kapeli, p. Slatina Radenci devetmesečni tečaj za vinarstvo in sadjarstvo. V ta tečaj bodo sprejeti dobro razviti in zdravi mladeniči v starosti od 16. leta naprej. Prednost pri sprejemu imajo sinovi viničarjev in sinovi malih kmečkih posestnikov. Pouk v tečaju je teoretičen in praktičen. Gojenci imajo na zavodu brezplačno stanovanje in hrano. Pridni in ubožni učenci dobijo za nakup učil podpore. Lastnoročno pisane prošnje, ki morajo biti opremljene s kolkom za 10 din, je poslati najkasneje do 15. januarja 1938 upravi gornjega zavoda. Prošnji je priložiti: 1. krstni list; 2. zadnje šolsko spričevalo; 3. zdravniško spričevalo; 4. npravnostno spričevalo; 5. izjavo staršev ali varuha, da dovoljujejo prisilno obisk tečaja; 6. obvezo staršev ali varuha, da bodo krili vse nastale stroške zaradi poškodb, kakor tudi, da bodo krili stroške prehrane, ako bi prosilec zapustil tečaj brez tehtnega vzroka. Priloga pod 4. in 6. se mora kolkovati s kolkom za 4 din.

Kraljevska banska uprava dravske banovine.

Iz športne krošnje

Po Schmelingovi zmagi v Ameriki. Prepričevalna Schmelingova zmaga v Newyorku nad talentiranim Thomasom je presenetila vso Ameriko. Nekdanji prvak — danes bankir — Genne Tunney se je izrazil o Schmelingu kar najbolj laskavo, do čim smatra, da Louisa neopravičeno preveč hvalijo. Joe Louis, ki je borbi pristvoval, pa je novinarjem potem izjavil, da bo v juniju leta 1938 Schmelinga gotovo premagal in to s knock-outom. Vendar je pa Louis pri zadnji borbi proti Thomisu Farru pokazal mnogo slabih strani, ki jih bo znal Schmeling gotovo izrabiti. — Louisov menager Jakobs pa tudi že pripravlja nove borbe za svetovno prvenstvo. Kot prvi pride zopet v poštev Anglež Tommy Farr. Boriti se bo še moral z nekaterimi nasprotniki, potem pa naj bi se po načrtu Jakobsa že v septembru vršilo novo svetovno boksarsko prvenstvo.

Zimsko-sportni varijete. Znana newyorška športna palača Madison Square Garden, ki je doživela že toliko izprememb, je bila te dni pozorišče velike zimskošportne revije. Poleg umetnega in hitrostnega drsanja, tekem v hokeju na ledu so bili na programu tudi smučarski skoki. Kot posebna ameriška senzacija sta bili dve Norvežanki Kolstad in Gulbrandsen, ki sta tudi izjavili smučarske skoke.

Taris premagan v Moskvi. Znani francoski plavač Jean Taris, ki je že več let profesional, je dvakrat nastopil v Moskvi proti ruskim plavcem in je bil obrakrat gladko premagan. Na 200 m prosto je bil prvi Vasiljev s časom 2:17.3, Taris pa je dosegel le čas 2:21.7. Na 400 m je zmagal Golubjev s 5:01.6, Taris pa je bil peti z 5:03.6. Svetovna rekorda v teh dveh disciplinah sta 2:07.2 in 4:38.7.

Nevaren lov na mečarice

Morski samotarji

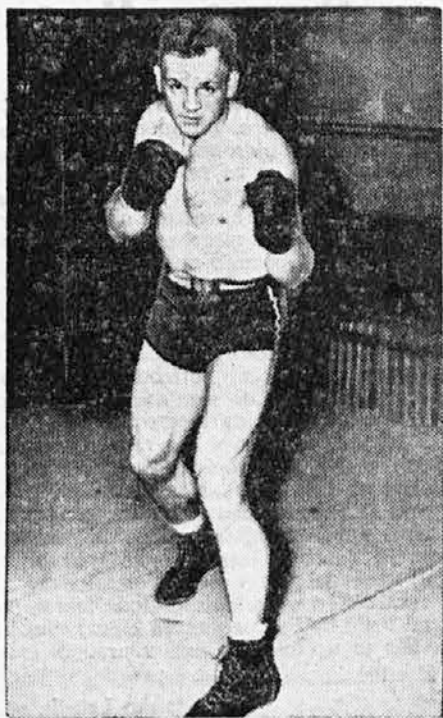
Romantika še ni izginita, še vedno jo je dovolj, zlasti jo je dosti v življenju mornarjev. Čeprav križarijo po morju orjaški parniki z naravnost neverjetno tehnično popolno izdelanimi stroji, čeprav se je lov na odprtem morju neverjetno ponesostavil, vidimo še danes na širokem morju majhne orehove lupinice, ki kljubujejo nevarnemu elementu morju in ki, izpostavljač svoje življenje, se bore z velikim morjem. Na obalah Združenih držav, zlasti v Kalifornijskih vodah, je še danes kaj razvit lov na mečarice, in sicer v preprostem načinu, rekli bi nemodernem. Nikdo, ki se je udeležil takega lova v malih čolnih, ne bo pozabil, kako je padal z valovi, kako se je barčica zgubljala v valovih, pa tudi nikdar ne bo pozabil prizorov, s kakšno spretnostjo so ribiči uporabljali harpuno. Vsaka sekunda je dragocena in ribič mora računati s sekundo. Če bi zagnal prezgodaj harpuno ali pa prekasno, bi bil njegov trud zastonj.

Okusno meso

Mečarica — Xiphias spada v vrsto makrel. Dolge so do pet metrov in tehtajo do 500 kg. Meso pa je nadve okusno in zelo drago. Ribič, kateremu se je posrečilo, da je nalovil eno tono mečarice, je izkupil 400 dolarjev, štirikrat toliko, kakor ista množina sardin. Mečarico je težko najti. Prištevajo jo k samotarkam med morskimi prebivalci. Malokdaj se je dogodilo, da bi kakšen ribič videl hkrati dve mečarici. Le dober poznavalec jo spozna, ko plava na površini morja. Takrat mora biti ribič zelo spreten in nagel, kajti riba izgine z neverjetno hitrostjo.

Metalcji harpune

Ko zagleda lovec hrbtno plavuti, se začneja hitro delo. Počasi, a previdno se približajo speči ribi. Glavno besedo ima zdaj metalc harpune. Zavzel je svoj prostor na nosu ladje. V sekundi, ko se je približala ladja ribi, je metalc zadržal harpuno z vso močjo v ribo. Majhen motorni čoln je sledil

Amerikanski bokсар Thomas, ki ga je bil v tokrem zvečer potokel Nemeц Schmiling v 8. rundi z k. o. Časopisje je poročalo, da se je Nemeц z Amerikancem ves čas igral kot mačka z miško

ribi. Vrv se je odvijala, motorni čoln drdra, riba bega sem in tja, dokler ne izkrvavi. Riba je ujeta.

Usodepolno orožje

Riba mečarica ima orožje, ki je lahko usodepolno za majhne ladje. Njen močni meč lahko prebije bakrene plošče in hrastove deske in udarec te ogromne ribe zadostuje, da popolnoma poškoduje ladjo.

Sestnajsturna deklamacija

Posebne vrste čudak je Karl Dodd iz Wineshormorja. Največje njegovo veselje in zadovoljstvo je, kadar lahko deklamira dve slavni pesnitvi Johna Miltona in sicer Izgubljeni raj in Zopet pridobljeni raj. Karl Dodd, ki je sedaj že star gospod, je hotel postati v mladosti gledališki igralec. Njegovi starši so temu nasprotovali in ga prisilili, da se je šel učiti trgovske obrti. Kmalu pa je pobegnil, se naučil prvi del »Izgubljenega raja« in hodil od gledaliških ravnateljev do režiserjev in deklamiral. Toda vsi so spoznali, da fant nima talenta za gledališče in so ga odslavliali. Sedaj je že preteklo 50 let, odkar je hotel zasloveti kot gledališki igralec. Danes je trgovec. Po svojem očetu je podedoval trgovino in danes je gotovo bolj zadovoljen kot bi sicer bil. Z žalostjo pa se spominja onih mladostnih dni in hudo mu je, ker ni mogel postati igralec. Tako se je v teku let naučil obe znani pesnitvi, kateri prednaša vsako leto enkrat. Njegovi poslušalci so njegovi sorodniki, ki naravnost s strahom pričakujejo, kdaj ga bo zopet prijelo, da bi deklamiral. Ves čas se samo toliko ustavi, da pridejo poslušalci do sape in da pogleda, če ni kdo zaspal. Sepetalec pa prejme za vso svojo čuječnost in pazljivost 200 din.

Računajoči avtomat

Na stockholmski postaji je nov avtomat, ki ga po pravici imenujemo tehnično čudo. Vozni listki, ki jih izdaja, stanejo deset oerov. Če pa kdo nima ravno pri sebi drobiža, lahko vrže vanj tudi novce večje vrednosti, kajti avtomat da poleg voznega listka še preostali denar. Stockholmska železniška direkcija je uvidela koristnost tega aparata. Izkazal se je, kot zelo priročen in točen. Nikdar niso kupci nezadovoljni, kajti vsak dobi svoje točno nazaj. Še celo najmanjšo razliko zahteva ozir. vrne. Uporaben pa je samo za švedski denar. Treba ga bo nekoliko predelati in uporabljati ga bodo lahko tudi po drugih državah.

Profesorska

Profesor: »Katerega leta so bili Srbi pokristjanjeni?«
Dijak: »Leta 637.«
Profesor: »Pred ali po Kristusovem rojstvu?«

Zakaj pijemo kavo z mlekom

Znano je, da črna kava človeku razdraži živce, da ne more spati. Vzrok temu je kofein. Vemo pa tudi, da vsebuje čaj tein, ki pa nima takšnega vpliva kakor kofein. Neki švicarski znanstvenik pa je ugotovil, da odzavame mleko kavi nekoliko tega kofeina, če ga prilijemo kavi. Znanstveniki so tudi ugotovili, da ima kofein v kavi nekaj tanina. S tem se zveže beljakovina mleka. Ta kemična spojitev pa se težko loči in človeški organizem komaj loči kofein. Tako je izključeno, da bi kofein vplival na živčni eestav. Ugotovili so, da že nekaj kapljic mleka ublaži delovanje kofeina, celo da kava z mlekom ni samo dobra hrana, ampak zelo zdravilna.

Kako hitro rastejo nohti in lasje

Američani so zopet to ugotovili. Amerika ima na vseh poljih rekorde, tako ga ima tudi z aparatom, ki meri rast las in nohtov. Ugotovili so, da zraste noht v 12 sek. 0,04 mm, in sicer je rast podnevi večja, 0,06 mm, ponoči pa 0,02 mm. Podobno je z lasmi. Podnevi zrastejo do 0,08 mm, ponoči pa rast pada, in sicer 0,01 mm.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 18. decembra: 12 Okrogle in vesele se bodo zdaj vrtele (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Cas, spored. obvestila — 13.15 Brez odmorov, brez besed — tak je danes vojni red! (plošče) — 14 Vreme — 15 Za delopust (igra Rad. orkester) — 18.40 Javne zgradbe v okviru javnih del v dravski banovini (g. inž. Herman Hus) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Slovenska knjiška hiša (prof. Simonič) — 19.30 Pregled sporeda — 20 O zunanji politiki (g. urednik dr. A. Kuhar) — 20.30 Komarjem v svarilo, naročnikom v zabavo oddajamo: »Dolga je roka radiobiriču«. Besedilo sestavila po resničnih dogodkih Jožek in Ježek Izvajajo člani rad. igral. družine — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Vesel konec tedna (Radijski orkester).

Drugi programi

Sobota, 18. dec.: Belgrad: 20 Češki večer — Zagreb: 20 Opera — Dunaj: 19.10 O filmu, 19.50 Opera, 22.30 Plesna glasba — Budimpešta: 20.40 Orkester, 22.25 Jazz, 23.15 Ciganska glasba — Trst-Milan: 17.15 Klavir, 21 Goldonijeva komedija »Radovedne gospe« — Rim-Bari: 21 Simfonični koncert — Praga: 20 Zabavni program — Varšava: 20 Koncert, 22 Plesna glasba — Berlin: 19.10 Pevski kvintet — Lipsko: 20 Opera — Köln: 19.10 Dobrodelni koncert — Frankfurt: 19.10 Vojaska godba — Bernomünster: 19.55 Otroška glasba, 22.30 Plesna glasba — Strasbourg: 21.30 Orkestralni koncert.

Pekel v paradizu

Iz temnomodrega morja se dviguje majhen otok, na katerem se pripogibajo palme v nežnem vetriču. Kakor oko se blesti v vsej svoji lepoti in bogatosti iz morja. To je Haiti, biser Antilov, raj na zemlji, v kateri je vsak kamen prepojen z krvjo, na katerem rasto iz krvi najljepši sadeži. Ravno pred nedavnim smo brali po svetovnem časopisu, kako je tri tisoč ljudi našlo grozno smrt v sosednji republikli San Domingo. Ko so prekoračili mejo brez dovoljenja, so jih posekali in umorili na najokrutnejši način. Tu je Haiti, otok Voodoo. Kaj je Voodoo? Če hočemo odgovoriti na to vprašanje, si moramo ogledati nekoliko strani zgodovine.

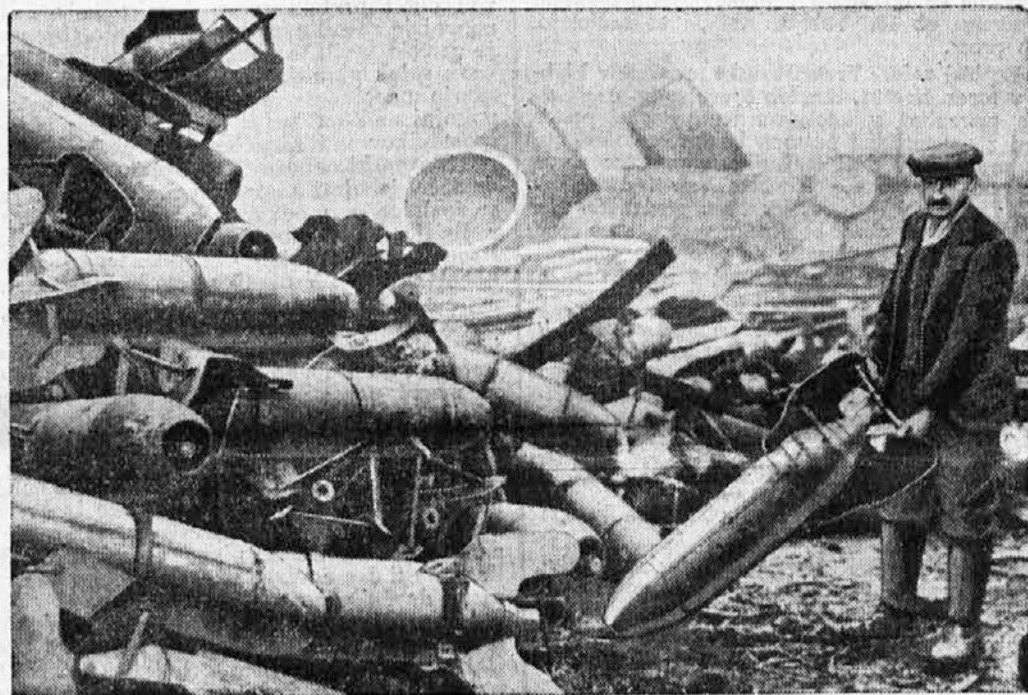
Kolumb odkrije ta otok

Kolumb je nastopil svojo pot, da bi odkril morsko pot v Indijo. Hotel je, da bi prišel v deželo bogastva. Nastopil je pot. Šel je proti današnji Ameriki. Po dolgi vožnji so se mu mornarji uprli, češ da ne bodo nikdar prišli do suhe zemlje. Kolumb je v svojem velikem upanju komaj potolajil mornarje na širokem morju, da so šli naprej. Nekega dne pa je vso jadrnico napolnil en sam vzklík, ena sama radost: »Suha zemlja!« Pred navdušenimi španskimi pogledi je bil krasen otok, katerega je Kolumb krstil v čast svoje domovine Spaniola. To je današnji Haiti. Takrat so prebivalci na njem svobodni in še naravni domorodci, ki so se prehranjevali z ribami in sadjem. Živeli so brezskrbno življenje. Delati jim ni bilo treba dosti, saj jim je narava nudila vsega v izobilju. Prišli so k belemu človeku in ga prijazno ter vladno sprejeli. Bili so nad vse postrežljivi in gostoljubni. Kmalu pa so našli Španci ono nesrečno kovino, zlato, ki je že zdavnuj pred Kolumbom zapeljalo človeka, da je postal okrutnejši kakor najbolj divja žival. Kolumb jim je postavil svojega namestnika Bobadilla, ki je prisilil domorodce, da so v potu svojega obraza nabirali in kopali zlato rudo. Zlato je mamilo belega človeka, tujec je zago-

spodoval nad domačinom, zasužnjil ga je. Posledica tega je bila, da je vse ljudstvo zaradi trdega in težkega dela propadalo, saj prej ni bilo vajeno težkega dela. Skoraj je izumrlo. Španci so rabili delavcev, rabili so delovno silo, ki naj bi jim prinašala bogastvo. Začeli so izvažati sužnje iz Afrike in sicer črnce. Nesrečneže so lovili in jih na krvavih lovskih pohodih brezobzirno mučili. Cena črnca je bila manjša kakor cena govedi. Zato niso zamižali z očmi, če je kdo zadet ali ranjen onemogel in umrl. Prepeljali so jih kakor živino na ladjah na otok zlata. Oropani svobode, zvezani z verigami jih je zaradi vročine ali zaradi biča več kakor polovico umrlo na vožnji. Kaj zato? Afrika je velika in ima dosti ljudi, ima zakladnico delovne sile. Tako je Haiti prevladal črnce, črncec je zajel otok in danes je kakor domorodec. Ti črni ljudje pa so prinesli s seboj sovraštvo, neodoljivo sovražnost do belega človeka, kar so podedovali tudi njihovi potomci. Prinesli pa so še nekaj s seboj, svojo vero, vero Voodoo. V začetku prejšnjega stoletja pa se je posrečilo črncem iz Haitija, da so pregnali tujca. Prgnali so svojega belega sovražnika. Po mnogih bojih in revolucijah sta danes na otoku Haiti dve republikli. Ena je Haiti, kjer prevladujejo črnci, druga, na vzhodu otoka, San Domingo, kjer prebivajo mulati, to so mešanica belcev in črncev.

Sužnji brez duše

Vsi prebivalci Haitija so pristaši Voodoo vere. Do danes se še ni posrečilo nobenemu znanstveniku, da bi mogel proučiti obrede te vere. Samo toliko vemo o njej: Nad vsem svetom vladata vsemogočni bog Damballa in boginja Ezileja. Samo ona dva imata moč, da nasprotujeta bogu zlega Ogouna Badagrisa. Temu bogu slabega morajo žrtvovati kri. Znak boga Dampalla je zelena kača, ki je sveta stvar. Duhovnik se imenuje Papaloi, njegova žena Ma-

Tudi v Angliji pobirajo zavrženo železo in druge kovinaste dele, ker se je zaradi pospešenega oboroževanja tudi tam začelo opažati pomanjkanje vseh vrst kovin

maloi. Temu pripisujejo nadnaravne moči. On ozdravlja bolne, zaklinja duhove in prenaša sovražniku bolezen in smrt. Značilno je, da ima njihov bog moč obujati mrtve k življenju in da ti obujenci postanejo sužnji brez duše. Kot že prej omenjeno, darujejo bogu zlega krvne žrtve

in sicer ne samo živali, ampak tudi mladiče. To je vera Voodoo, kateri sledi vsak črnce, kateri na vsak klic, ki se razlega po planjavah, prehit, da časti svojega boga.

Haiti, otok sreče in bogastva, je tudi otok žalosti. Je otok teme.

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

Randall se je polagoma plazil naprej. Šel je vedno v senci in čim dalje od trupel, ki so ležala v kupih, zakaj med njimi bi se še vedno lahko skrival kak živ sovražnik.

Oprezno je lezel po pesku. Glavo je držal čisto pri tleh, gledal je na levo in na desno v strahu, da ga ne bi kdo zapazil.

Poveljnik mu je pred odhodom dejal, da se mu ne sme nič zgoditi, ker je od njegovega uspeha odvisna usoda trdnjave. Če srečno dospe do čolna in če se mu posreči, da se bo spustil po reki do Lohare in da tam spravi posadko na noge ter dobi pomoči, potem bi že do jutra lahko dospelo v Chukoti ojačenje in rešilo oblegani oddelek, ki je bil zdaj že ves izmučen in izčrpan...

Toda če bodo Suristanci ponoči še enkrat napadli? ... Potem ...

Ne, na to zdaj ni smel misliti! ... Samo naprej, naprej, do čolna in s čolnom v Loharo! ...

Randall je zdaj priljezal do stopnic, ki so držale na obzidje. Vse je bilo tiho in mračno, nikjer se ni nič oglasilo, ne premanilo. Kakor v grobu! ... Po zraku se je širil grobni smrad ... Poleg zidovja so ležala vsepovsod sama trupla padlih vojakov ...

Za trenutek se je zdrznil in obstal. Od lezenja po pesku je bil že ves onemogel in slab. Tilnik ga je bolel in glava mu je bila težka. Zdelo se mu je, da mu čelo stiska svinčena čelada. Grlo je imel suho od vročine in od žeje ... Okrog njega ni bilo nič drugega, kakor tema in smrad ...

Začel je prepričevati in hrabriti sam sebe:

»Moram dalje! Moram se podvzitati, da se bom čimprej sprazil čez obzidje in skočil na drugo stran ... čim prej ... Ne smem se obotavljati niti za minuto! Čez nekaj trenutkov bo morda že prepozno, morda se Suristanci že plazijo proti

ozidju ...«

Zagrebel je pesti v pesek, ki je bil še vedno topel od dnevnih pripeke ... Glava se mu je pobesila ...

Čez hip se je spet zdrznil, preletel ga je strah, da ne bi zaspal. Potem je spet zaprl oči ...

Okoli njega se je širila svetloba ... Glava mu je bila spet lahka, žeja in bolečina sta izginita ... Okrog njega vsepovsod samo zelenje ... Saj to je vendar London ... obala Temze ...

Obala Temze spomladi ... In letoviščarske hišice v londonski okolici ... Nebo je vedro in sinje ... Lahen veter trese listje in cvetje ... Randallu se je zdelo, da leži v travi, z obrazom obrnjenim proti zemlji in gleda mravlje, ki se vzpenjajo po visokih travnih bilkah ... Podlad na bregu Temze ... V daljavi čoln ... na čolnu fant, mlad in vesel, ki brezskrbno vesla po vodi navzdol. On ...

Randall se je zdrznil. Okoli njega je bil spet samo mrak in smrad.

Kaj je bil zaspal? ...

Pogledal je na mesec, ki je še vedno stal na istem mestu nad stražnim stolpom.

Da, sanjal je, a samo nekaj minut! ... Zdaj pa brž naprej! Začel je lesti po stopnicah na obzidje. Ves čas se je držal zidu in sence. Še deset stopnic, pa bo na vrhu! ...

Zadnje stopnice so ležale v mesečini ... Zdaj je bilo treba steči navzgor, potem pa skočiti z vidu. Pet metrov! Skakal je že z višjih zidov!

Randall je izvlekel samokres in stekel naprej na zid.

Pred njim je bilo vse temno in tiho.

Skočil je z zidu.

Za trenutek je mirno obležal na pesku. Začutil je ostro bolečino na levisi. Potipal se je. Bila je kri ... Najbrž se je

nabodel na kako orožje ...

Hitro je izvlekel robec in si rano obvezal.

Najhujše je zdaj minilo! Bil je zunaj trdnjave. Za onim bregom pred njim je tekla reka, kjer so bili privezani čolni.

»Do tam je komaj sto metrov,« je pomislil, potem pa se je zapodil naprej. Slišal je samo svoje dihanje in hropenje.

Ko je tekel, mu je po glavi šinila misel:

»Ali bom imel zadosti moči, da bom sam veslal?«

Nebo je bilo zagnjeno z oblaki. Tam, kjer se je skrival za oblaki mesec, so bili njihovi robovi osvetljeni s svinčnim sojem.

»Kakor razpočena kovina!« je pomislil Randall. »Samo, da bi zdaj mesec ne pogledal izza oblakov!«

Randall je tekel po pesku. Tam je bilo že nekaj debel, kraj, kjer so bili privezani čolni. Tam je bil breg reke!

Tekel je še nekaj sekund in nazadnje je bil na cilju.

Stopil je v vodo. Skočil je do najbližjega čona, da bi ga odvezal, ko se je prej prepričal, da je veslo v njem. Imel je srečo, vse je bilo tu. Treba je bilo samo še čoln naglo odvezati, potem se pa spustiti po reki ...

Tedaj pa je obstal kakor očaran po prelepi sliki, ki se raztezala pred njegovimi očmi: pred njimi je ležala Indija, taka, kakršno je poznal iz sanj, preden je prišel sem:

Beli zidovi s kupolami in stolpi tam zadaj, peščeno morje, vse belo in negibno v mesečini, tu pred njim pa nekaj debel, napol obsianih s svetlobo ... in srebrna, neslišna reka ...

Kolikokrat je med svojim bivanjem v Indiji videl take prizore, toda še nikdar ni skrivnostne lepote te zemlje občutil tako, kakor jo je občutil to čudno noč. Tu, sredi puščave je zdaj prvič zagledal to zemljo tako, kakršno si je slikal v mladeniških sanjah pred davnimi leti tam na bregu Temze ...

Ni mogel uiti temu čaru slike, ki se je razvijala pred njim. Gledal je zidove in stražni stolp, s katerega se je še vedno vila angleška zastava.

Tedaj je pa nenadno zagledal na vrhu stolpa prikazen ... ali je bil to človek? ... Nekaj belega je zamigljalo, kakor da je tisto bitje tam vrglo roke navzgor ...

To je bil vendar Suristanec! Eden izmed tistih, ki so po napadu ostali na stolpu!

Zdaj je že čisto jasno videl postavo tega človeka. Da, bil je Suristanec, ki je nameril puško vanj!